

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 7.

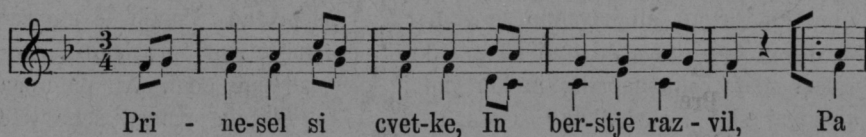
V Ljubljani, 1. aprila 1877.

Tečaj XVII.

Aprilu.

(Besede A. Praprotnik-ove.)

Vglasbil Jos. L. Weiss.

2.

Na videz nam kažeš
Prijazen obraz,
Za herbtom pa skrite
Nevihte imaš.

3.

Med ptiči nekteri
Ti slavo pojó,
A skušeni drugi
Pa z glavo majó.

4.

Tud' jaz se bom zopet
Še v kožuh zavil,
Le kdo bi teb' upal
Nestalni april?

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

4.

„Čast, komur čast.“ Ta rek ostane resničen, ako bi mu nasprotoval ves svet. Kdo je tako prederzen, da si mu upa nasprotovati! Kdo je, ki ga hoče ovreči!

Vse je tiho, vse molči, nobeden ni tako prederzen. Vsi si mislijo: res je, čast komur čast. In zakaj vse molči? Zato ker sem jih zagrabil s celo vojsko. Ko bi jih bil prijel jaz s posameznimi oddelki, bi se bil marsikdo branil.

Zdaj ko sem tako častno zmagal, razcepim še le vojsko v njene oddelke. Zdaj bo pač marsikdo tako prederzen, da si bo upal jih ovirati.

Različni so naslovi, ktere dajemo raznim osebam. Nektere vikamo, druge tikamo. S tem kažemo, da enega bolj častimo kot družega, če je tudi prilizovanje dostikrat merodajno. Ali ravno prilizovanje zapelje ljudi, da dajo čast onemu, kteremu ne gre.

Preidimo k posameznostim. V prvi versti se mora grajati, da se vikajo otroci. Jaz sem že rekel, da otrok je otrok, eden kot drugi, če so tudi pri tem dušne zmožnosti bolj razvite, nego pri onem. Opravičeno bi pač bilo, ako bi se vikal oni, ki v duševnem obziru stoji na viši stopnji kot drugi; ali navadno se godi ravno nasprotno. Vikajo se namreč le otroci bogátinov, če tudi so dostikrat neumnejši nego prosjakovi. Starišem se to jako dopada, in ker jim je všeč, se tudi godi. Ali pa nima ta stvar slabih nasledkov? Gotovo, kajti tak otrok samega sebe više ceni, kot družega otroka. Tako se vcepi ošabnost v mlada serca.

Tako v časti odrastejo gosposki otroci. V poznejih letih menijo, da se jim mora vse klanjati. Dečki se še nekoliko popravijo, kajti oni pridejo bolj med svet, ko dekleta. Ako se te prikažejo pozneje na javnih plesih, se zbira krog njih možki spol, ki se jim liže in sladká, da je veselje. O življenji nimajo nikacega pojma. Tu se spominjam na ono baroneso ali komteso, ne vem že prav kaj je bila, ki je slišala praviti, da ljudje stradajo. Tega ni mogla razumeti, zato je dejala: Zakaj pa ne jedó žemelj? Kar se mene tiče, moram priznati, da imam raje kmečko gos, kot gosposko gosko. Perva sama pripoznava, da je neumna, med tem ko druga meni, da je pametna.

Ko postanejo te gosposke hčere stareje, se omožé; potem dobe otroke, so matere i. t. d. Do tu gre vse v redu. Ali zdaj? Učile se nikdar niso dolžnosti materinih, denar imajo; vzamejo tedaj v hišo odgojitelja ali odgojiteljico. Tako potujčijo svoje otroke. Ljubezen, ki jo skazujejo ti otroci svojim odgojiteljem, je čisto naravni čut, ljubezen do starišev pa le milost.

Vse drugače bi bilo, ako bi bili stariši tudi otrokovi odgojitelji. Ali manjka zelo očetov in mater.

Ljudje, ki imajo opraviti z otrokovo odgojo, se želé prikupiti starišem in otroku. Starišem s tem, da skazujejo otroku vsakoršno čast, da povzdigujejo njihov razum nad vse meje i. t. d.; otroku pa, da mu podele marsiktero prostost, koja mu je škodljiva. — Nam ni prav, ako je kdo ošaben; ali ne pomislimo, da smo sami temu krivi. Viri te ošabnosti in one namišljene vzvišenosti nad družimi se morajo pač iskati v otroških letih. — Od tod prihaja tudi ona neljuba prikazen, da hočejo gosposki otroci že tako modri biti, kot stareji. Saj si pa tudi lahko mislijo, da so. — Zakaj ni te prikazni med kmečkimi otroci? Zato ker se jim v mladosti ne skazuje te nevredne in nepristojne časti. Kmet vé vse drugače berzdati svoje otroke. Ako se kateri izmed njih tako spozabi, da se vtika v govorjenje starih, ga takoj zaverne: Kaj boš govoril ti, ki še nič nisi skusil. In otroci niso tako prederzni, spoštujejo starost, ter se jej dajo podučiti.

Ako bi na pr. gosposkega otroka in kmečkega posadili k eni mizi, kateri se bo spodobneje védel? Gosposki bo hotel vse bolje znati, kako se ima obnašati, in ker je s kmetom v družbi, si bo marsikaj nepristojnega dovolil. Položil bo tudi noge na mizo, in smejal se kmečkemu dečku, ki bo vsled tacega vedenja napravil gotovo prav čuden obraz. Ali ta bo pazljivo gledal, kako ravnajo stareji, delal bo po njih, da ne bo ostal na sramoto pred gospodo.

Enako kot še zdaj na kmetih so delali stari narodi. Pri Atencih niso smeli po Solonovem ukazu otroci s križem nogama sedeti pri mizi, ne poprej poseči po jedilih, nego stariši. Še le z 20 leti so smeli politikovati. Pri Špartancih pa še le s 30. Pri nas pa že politikujejo črevljarski učenci.

Ako tudi zahteva to prezgodnje vikanje dostojnost, nič ne dé. Na njo ni treba gledati, ako se zanemarjajo s tem višji cilji. Jaz se tej dostojnosti ne morem nikakor privaditi. Imel sem že marsiktero neprijetnost s tem, ali vse to me ne odstraši.

Vendar se nahaja še mnogo pametnih starišev, ki nikakor ne pusté svojim otrokom kaditi s tem nevrednim kadilom. En izgled. Neka mati mi pripelje letos svojega sina v šolo in sicer v drugi razred, v katerem jaz podučujem. „Malo star je že,“ pravi, „šteje že 14 let, ali do zdaj ni imel priložnosti hoditi v šolo. Pa ne, gospod učitelj, da bi se zmotili in ga vikali.“ — „To se ne bo zgodilo,“ odgovorim jaz. — „Jaz vem,“ nadaljuje ona, „da nekteri učitelji vikajo učence.“ — „To je da, ali še le v višjih razredih.“ — „Tega ni treba. Otroci so otroci, če so tudi malo stareji.“ —

No, to je bila pametna mati. Njen sin je pa tudi jako priden, in spoštuje me med vsemi najbolj.

5.

Ime, „gospodičina“ ali „gospica“ je prav lepa in ljubeznjiva beseda. Posebno se dopade ženskim. I kaj lepega pa ne dopada ženskim? Saj ni njihov govor navadno tako robat, kot naš, zato pa tudi želé, da se naš obrača po njihovem.

Ker pa imajo moški radi ženske, jim tudi radi darujejo svoj terdi govor, in začnejo z mičnimi, mehkimi in ljubeznjivimi besedami jim gladiti ušesa.

To bi bilo že dovolj. Ali nekteri moški nadaljujejo to stvar, ter jo spravijo na verhunec. To so oni junaci pod ženskimi nogami, oni večni pevci ljubezni, krasnih oči, rudečih lic, vitke rasti i. t. d., sploh to so ljudje, kateri se kličejo babeži ali babjeki.

Z naslovom gospodičina ločimo žensko osebo, ki je vsled svojega stanú ali svoje omike vzvišena nad družimi, kakor z imenom gospod ločimo moža od moža.

Pametni so oni, ki to tako ločijo; ali koliko jih je, ki ne jemlje tega v ozir. Posebno se pa zlorabi ime gospodičina po Dunaji. Dovoljeno naj mi bo tedaj o tem govoriti par besed.

Na Dunaji, ki vse mergoli prilizovalcev in klečeplazov, se nikakor ne sodijo ljudje po notranji veljavi, ampak po bogastvu. Tukaj, da govorimo s Prešernom, človek toliko velja, kar plača. Trafikanti jih sodijo po smodkah, ktere kupujejo pri njih; natararji po darilih, ktere jim dajó; hišni varuhi po tem, kolikokrat kdo čez uro po noči domov prihaja. Ne smemo pa misliti, da ima tisti pri njih kaj veljave, ki zvečer zgodaj, preden so zaperta hišna vrata, pride domov. Ravno nasprotno je, kajti od takih ponočnjakov zaslužijo ti varuhi marsiktero desetico, ker jim morajo odpirati vrata. Ali dekleta, ta so prezanimiva! Ta hočejo, da jih časti ves svet. Vsaka hoče imeti naslov gospodičina, naj si bo tudi kravja dekla. O hišinah in kuharicah ne govorim, te menijo, da morajo ta naslov imeti že iz tega vzroka, ker so v oži dotiki z gospôdo.

Kako nevredno je pač možu se tako ponižati, in tako po nepotrebno častiti vsako žensko prikazen! Ali Dunajčanke so vajene tega, in hočejo imeti to čast od vsacega.

En če se ženski pokaže perst, zagrabi za celo roko. Tako na pr. se je oglasilo letos po nekem dunajskem časniku več gospá, ki tožijo, kako malo se časté zato, ker se jim daje samo naslov „gospa“. One hočejo imeti isti naslov kot njihovi možje.

Ne smejajte se! Ženske nas bodo kmalu vladale. Na Dunaji so hoteli že letos voliti v okrajni šolski svet neko učiteljico.

Če se navada, vsacemu dekletu dajati naslov „gospodičina“ razširi,

ne vem, ako se bo ime „Fräulein“ še dolgo ohranilo v nemškem jeziku, ali če se bo sploh dajal onim dekletom, ki ga zaslužijo. Kakor se je nekdanj imenovalo vsako dekle „maid“ ali „mädchen“, tudi „dirne“, in se zdaj imenuje le navadno dekle tako, enako se bode zgodilo tudi z imenom „Fräulein“.

Tedaj čast, komur čast!

Očitano se mi bo znabiti, da nisem v tem pogovoru niti z eno besedo omenil otroške odgoje. Ali menite, da se mora odgojevati le otrok? saj so odrasli včasih bolj odgoje potrebni, kot majhni. (Dalje prih.)

Dr. Jakob Zupan.

c) „Carinthia“, ktera je kakor „Illyr. Bl.“ ali od l. 1838 „Carniolia“ v Ljubljani, izhajala v Celovcu, prinese l. 1831 v svojem XXI. tečaju št. 11 iz roke Zupanove spis:

Woher heißt die **untere Donau** seit den ältesten Zeiten auch **Ister** und unsere **illyrische Halbinsel** nie anders als **Isrien**?

„Der ganze Donautrom gehörte in den vorrömischen Zeiten zum Gebiete der slavischen Sprache von Jesenk, Eschnig, bis in den Euxinus, južno morje, Südsee, im Gegensahe der Nordsee, dessen slavischen Namen morje mraza Plinius beinahe schon ganz russisch morimarus, more moroz, aussprach. Daß die Slaven ehemals tief in das heutige Schwaben hinein reichten, erweist die damalige Benennung jener Gaue: Vindelicia, worin Augusta Vindelicorum, Augsburg, liegt; Vindelici ist so viel als Vinidae Lyci, Winden, Slaven am Lech, Lycus, Luk, der arge, durch Austretzungen schädliche Fluß, wie das altslavische Vaterunser endet: izbavi nas od lukaviga! erlöse uns vom Uebel! Dieser Wasserkönig Europa's hatte bei den Slaven drei Namen. In und unter Vindelicien, vom Inn bis an den Cetius-Berg ob Vindobona, Vindovina, Windenheim, also wieder von Slaven gegründet, hieß er, per eminentiam, reka, der Fluß, daher die Anwohner Norici, Narečje, na reci, reki; vom Cetius bis Taurunum, dem heutigen Belgrad, Serbiens berühmter Metropole, Dunej, und tiefer Ister, beides aus dem Slavischen. Don, Dunej, Dunaj, Dunava, Donava, Tanais, Teiniz, Tinic, Tujna, Donec, Dunavec, alles aus tina, tinje, im Altslavischen: Thon, Schlamm, daher tonina, Thunfisch, weil er den Schlamm liebt, thynnus limosus. In Ungarn ist nämlich die Donau, wenn es nur etwas regnet, so trübe, daß in Slavonien z. B. ihr Wasser durchgesehen wird, um getrunken werden zu können. Aus Podonavje, po Donavi, an der Donau, machte der Lateiner seine ohne die slavische Etymologie nicht erklärbare Pannonia, welches alles begriff, was von Wien abwärts zwischen der Donava und Sava bis Aemona aufwärts lag. Bei Semlin fangen die bis

dahin selteneren Inseln an immer zahlreicher zu werden, daher nannte man weiter unten die Donau Ister, Inselreich; Insel im Nordslavischen ostrov, im Südslavischen otok, im Neufraunischen auch osredik, gomila, im Kroatischen auch medjmorje, im Bibelslavischen sredorečje, soviel als medjrečje, daraus die germanisirten Mährer die Stadt Messeritsch benannten, Interamnia, Mesopotamia, Zwischenwässer, Medvodje. Doch ist das Wort ostrov den Südslaven auch noch in andern Ortsnamen erhalten worden, z. B. in So-stro unter Laibach, eigentlich: aus der Insel zwischen der Bésnica, Iblanica und Reka, und vorzüglich in der illyrischen Halbinsel, der Wonne des alten Roms, dem Vaterlande seiner meisten Schauspieler, daher sie istriones, oder histriones hießen, so wie die Deutschen aus Istrien Isthreich, hingegen aus Ister, ostrov, Destrreich bildeten. Noch jetzt sind die Istrianer sehr große Liebhaber der Marionette. Vollständig sollte Istrien als Halbinsel poluostrov heißen, doch laßt man das polu Kürze halber allgemein weg, wie in Peloponnesus Pelops Insel, wiewohl auch keine gänge.

Wer kennt eine ältere Benennung unserer auch in der christlichen Kirchengeschichte, und durch manchen großen Mann . . . verherrlichten Halbinsel? Ist das nicht ein unumstößlicher Beweis aus der Sprache, daß die Urbewohner Istriens unsere Stammgenossen waren, wie sie bis auf den heutigen Tag Slaven geblieben sind, nur den Rand gegen Italien ausgenommen, obgleich auch die istrischen Seestädte alle Slaven zu Erbauern hatten, wie aus ihren Namen ohne Ausnahme erhellet: man beliebe sie nur zu etymologisiren z. B.: Pola, Polja; Rovigno, Arupinum; Parenzo, Porečje, Poretje; Hemona; Pyranum; Isola; Kupar, Kopar etc. — — Hat also Lord Gifford nicht Grund, den Gelehrten zu predigen, daß ohne Slavismus auch das Griechische und Lateinische nicht ergründet werden können? Welche Aussichten, daß dereinst das Treiben der slavischen Sprachstudien unter allen gebildeten Nationen allgemein werden wird?“ —

V št. 14 nahaja se po slovenski in po nemški pesem: **Mariji Ani Karolini Piji Svitli Krajlici Ogerski zvesta Ilirja** — po prvi in poslednji kitici na pr:

Soča, Goričan hitita
Vrata Ilirje odpirat!
Krim, Ljubel se priklonita
Svojo mater sprejemat!..

Let pol tisuče minulo,
Kar slovím Rudolfa dom:
Bode se nebó rasulo,
Zvesta vekome jes bom!

Auf! Sfonzo, Görzer, öffnet
Eures Königreiches Thore!
Tief verbeugt euch Krim und Loibel,
Eurer Mutter zum Willkommen!..

Durch der Lenze halbes Tausend
Preise ich die Rudolphiden:
Beben mag die Welt zu Trümmern!
Meine Treue wird nicht wanken.

V št. 16 razpravlja Zupan v spisku: **Etymologie der Namen der Flüsse in Kärnten** na pr:

„Nur aus dem Slavischen sind die Namen der Flüsse Carinthia's etymologisirbar! Kein Wunder! Nicht allein Kärnten war noch vor beinahe

tausend Jahren ganz windisch, sondern in den ältesten historischen Zeiten auch Baiern und Schwaben am rechten Donauufer, unter dem Namen Vinidelicia, Vinidae Lici, Winden am Lech, ja sogar ein großer Theil Helvetiens, bis nach Vindonissa, Windisch, bei Habsburg. Somit wurde, wie die Sage noch jetzt, die

1) Drave einst bloß von slavischen Anwohnern getrunken, auch in Tirol, wo noch ein Windischmatrai als Zeuge dasteht, auch in der Steiermark, deren windische Büchel am linken Draveufer liegen; ihr rechtes ist noch heut zu Tage nur von Slaven bewohnt. Drava bedeutet ein reißendes Wasser, einen Strom. Wie man Bistrice, Feistritz, Schnell- und Hellbäche, von bister, schnell, hell, scharf, und Kerke, Gurf Flüsse, überall findet, wo Slaven, so auch Flüsse und Bäche, welche von dreti, reißten, strömen, verschiedenförmig benannt werden, bald Drava, wie unser nordillyrischer Hauptstrom, bald Drilo, der Grenzfluß des alten Illyriens gegen Albanien, jetzt Drina, deren es in jenen Gegenden mehrere gibt, eine černa, schwarze, eine bela, weiße, u. s. f., bald Drètula, bei Blaški, dem Residenzdorfe des gräco-slavischen Bischofs von Carlsstadt in Kroatien, zwischen Sluin und Ogulin, bald Dretija, ein Bach in Krain zwischen Kraxen und Morauzhe. So bildsam ist die slavische Sprache! So abhold der Uninormität!

2) Kerka, Corcoras, ein sumpfiges, stagnirendes Wasser, von kerk, Froschlaid u. s. f. — 3) Gail, Zila, Sila, Gewalt-Strom. — 4) Glan, Glina, Thon, Lehm . . — 5) Lavant, ursprünglich Lava, daher Lavamünd, Lava's Einmündung in die Drave, vom altslav. lava, ein Steg zum Uebergehen . . 6) Möll, aus mel, í, Sandbank; breg se mele, das Ufer wird unterspült . . 7) Liser, wegspülend, lizati, lecken, potok Lizar, der wegschwemmende Bach od. Fluß; Reka, Rika, Fiume; Riga . . Auch die Insel Rügen im baltischen Meere, — blatno, blatsko, blaško morjé, schlammiges Meer, — verdankt seine etwas entstellte Benennung der Mutter der Sprachen, der weit reichenden Slovenia.“

V št. 20 prične dr. Jak. Zupan prvi vojsko zoper Metelčico v sostavku: **Cyrillisirung des windischen Alphabetes.** Dva tujca (Leopold u. Carl), ki se učista slovenskega, najdeta, tako popisuje šaljivo, na sprehodu brez naslova bukvice, v katerih pa ne poznata vseh čerk. Serbske niso, ruske tudi ne, pravita; kar zadeneta na pisatelja tega sostavka, kateri jima pové, da so to Potočnikove sv. pesmi, pisava pa da je Metelčica; prvi naslednik njen je Zalokar, drugi Potočnik; več si jih — ukljub vsi svoji doslednosti — ni mogla doslej pridobiti, tako terdo se Kranjci deržijo stare navade. Prav imajo, pravi prvi; čemu kaziti lepo latinico! Ne Dobrovsky, ne Kopitar, veljaka slovanska, nista si upala naznaniti Metelčice; hvaliti je menda ne moreta, grajati nočeta, da maledemu slovstvu ne škodujeta. Prav pa bi bilo, da si primerno pomnožijo Kranjci latinsko pisavo. Kaj še, pravi drugi; to ni lahka reč. In če si

jo Kranjci tudi pomnožijo, kako se more usiliti Nemcem, Francozom, Talijanom, Angličanom. Na Kranjskem se utegne prijeti; učí se je mladina v vzglednih šolah, vadijo se je v bogoslovnih duhovniki. — Bolje bi ne bili mogli pričeti; le škoda, da se tako malo gleda na lepoto. Dokler tega ni, naj bi se novim čerkam nasprotvalo. Versate diu — **Horatius.**

V št. 25 odgovorí berž ko ne po vzajemnem posvétovanji *J. B.* t. j. Jožef Burger (r. 1800 v Krašnji, u. 1870 v Šmartinu pri Litiji), in v št. 32 se oglasi spet Zupan, kjer mnogo piše o pravopisih, o čerkah, o x (žabi) itd.; da pomanjkljiva abeceda ne opovira tolikanj slovstva, sicer bi Angličani imeli naj manjše, Uskoki pa s cirilico mnogo večje; kakor se različno izrekuje, naj se tudi različno piše. Čemu le množiti abecede, in ločiti Slovence po Dajnčici in Metelčici. Učiti bi se mogli v prihodnje obeh, azbuke in abecede. Toraj vedno le abecede! Da sta bila zoper Metelčico Kopitar in Ravníkar, to je znana reč; ta pa, ki je z njima bil na Dunaju, se razklicevati daje za II. Cirila. Pustite nam lepo latinico! Nikarte prazne slame mlatiti! Upati je, da šolske poskušnje ostanejo le poskušnje. In Zupan sklepa svojo čerkarsko pravdo, o kateri stvari glej bolj na tanko Jezičnik IX—XI str. 32 itd., z naslednjimi besedami:

„Windet euch das Alphabet Cicero's, Fenelon's, Milton's, Franklin's, Bodoni's nicht durch Schnörkel der Serbier entstellen. Diese sollen und wollen vorwärts, nicht wir zurück. Lasset nicht Unreifes mit Vollen-detem paaren! Lieber das unnachahmlich Schöne des lateinischen Alphabets unverfehrt beibehalten, als es barbarisiren, um es wieder barbarisiren zu müssen. Dieß würden Lateiner actum agere nennen, und Deutsche: leeres Stroh dreschen“.

Aetas animusque virilis
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.

Horatius.

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Nadaljevanje iz lanskega tečaja.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“

Narodska prislovica.

Kakor c. k. gospodarstveno, imelo je tudi c. k. ministerstvo kupčijstva na svetovni razstavi svojo lastno sgrado, v kateri je bilo izpostavljeno vse to, kar spada v njegovi delokrog. Da je bilo tudi tu nakupičenega mnogo tacega, kar je zanimivo za pogledati, in tudi od sile veliko robe in blagá, s katerim se tērži v domačih deželah, ter se razprodaja čez meje naše deržave v daljni svet, bo vsaki rad verjel. Med

zanimivosti prištevam na pr. mnoge tu razpostavljene hlapone, poštno vozove, berzovjavne (telegrafne) naredbe, zlasti tako zvani poljni berzovjav (Feldtelegraf); oblečene, t. j. z vso zlužbeno obleko opravljene kipe pošt-nih slug, kakor so se namreč nosili v raznih časih, in mnogo enacega. Kar pa zadeva kupčijsko blago, na pr. žitna plemena, usnje, robo za obleko, lesnino, železnino in sploh kovine, sadne pridelke (posebno juž-nih dežel [Südfrüchte]), oljá, vina, žganjarije, duhána in neštevilno enacih stvari, bilo je vsega toliko, ter tako lepo vredjeno razpostavljenega, da bi bil tu domači in inostranski tergovec kar zbéral po željah serca, kaj bi bilo vse zanj-ga. Z vso pravico kerstila je moja malenkost ta odde-lek na ime: avstrijska pregledalica za svetovno trgovino, ali kakor bi Nemec morda djal: „eine österreichische Mustertafel für den Welthandel“. —

Zdaj naj pa omenim še jako obširnih dveh sgrad, ki ste pod na-slovom: „westliche und östliche Agriculturhalle“ stavile obiskovalcem pred oči ogromne sile poljskih pridelkov, gospodarstvenih oprav in tudi obertnijskih stvari. Kaj prideluje, izdeluje in rabi vsa Evropa (deloma tudi severna Amerika), videli smo ondi v neizrekljivi mnogoverstnosti. Stali ste sicer sgradi precej dalječ ločeni ena od druge, služili ste pa vendar obedve enemu in istemu namenu, — le s to razliko, da je prva kazala gospodarstveni plod in pridelke zapadne, druga pa izhodne Ev-rope. V prvi zastopane so bile države: Anglija, Francija, Španija, Portugalija, Holandija in Belgija, Švedija in Norvegija, Švica, Danska, Italija in nekoliko tudi severna Amerika. In kaj se je tu vse videlo? Moj Bog! Kakošne možgane pa bi bil vendar mogel imeti, ko bi bil ho-tel vse te v spominu ohraniti. Razpostavljeno je bilo ondi brez števila plugov in gospodarstvenega orodja; sejalne, senokošne, in mlatilne mašine s hlaponi vred; mašine za rezanico delati in za čiščenje žita; tri tovarne (fabrike), namreč: za čokolado, mjilo in umetno kisló vodo (So-dawasser) izdelovale so koj na mesti (v razstavi namreč) svoje pridelke. Videli smo dalje: kotle za sirarije, umetne pínje za izdelovanje surovega masla; stiskalnice za napravo vina in mošta; razna žitna in sočivna plemena; móko; sladkor, židne (svilne) červičke zdrave, bolne in tudi ponarejene (v povečkani obliki); razne pijače vinske in žgane, mesnine, Liebig-ove mesninske izlečke, ter na tisoče drugih stvari.

Sgrada izhodne strani obsegala je izdelke Avstrijsko - ogerske, Ruske in Nemčijske. Nikakor ne morem popisati, koliko raznoverstnih reči in stvari je bilo tudi tu nakupičenih. Karkolj rodi zemlja in izdeluje člo-veška umetnost, bodisi ali s pripomočjo tovarn, ali pa s prostimi rokami, zastopano je bilo mende tukaj. Žíta, jedíla, pijáče, rastline, svila, usnje, kožuhovina, izdelana oprava (obleka) raznih naródo-v in tisučero enacih stvari verstilo in družilo se je eno k drugemu, tako da je bilo v resnici

težavno razsoditi, kateri strani Evrope bi bil človek priznal predstvo. Med mnogimi stvarmi zanimale ste me v tem oddelku posebno dve stvari iz tovarn slovečega gosp. Tschinkel-a, ki ima tudi v Ljubljani svojo fabriko. Razpostavil je bil namreč ta gospod med drugim tudi čok (štok) sladkorja, ki je tehtal le malenkost: deseterih centov. Koj blizo zraven postavljen je bil iz tovarn omenjenega gospoda tudi kip na zadnjih nogah sedečega volka, masivno narejen iz žlahtne čokolade, ki je tehtal tudi le dva centa. No, tega volka se ni bilo treba bati. —

Razstavina sgrada, ki je nosila naslov: „Pavillon der k. k. Marine“ kazala nam je c. k. avstrijsko pomorstvo v prav lepi svitlobi, kajti obsegala je tudi ona toliko različnih in znamenitih stvari, da ni lahko povedati. Marsikaj zmed tega, kar sem ondi videl, bi se dalo v šoli za kazavni poduk jako dobro rabiti. Zmed množine zemljevidov so me posebno zanimali oni uzvišeni (Reliefkarten), ki so kazali Terst, Šplet (Spalatro) in Kotor (Cattaro) z okolico vred, ter bili jako dobro po naravi posneti. Nič manj znameniti so bili tudi modeli pomorskih solnin (Salinen), ki so mi kazali naredbe za napravo morske soli. Zmed morskega živalstva bilo je videti neizrečeno veliko in raznoverstnih školjk, rakov in rib (večje so bile natlačene t. j. našopane), ter tudi raznih naredb in ribškega orodja, ki se rabi pri lovu teh žival. Posebno radovedno ogledoval sem tudi razpostavljenega morskega volka (Haifisch), ki se ob obrežjih našega jadranskega morja pogostno nahaja, ter ni le silni požeruh rib, ampak je celo tudi ljudem zelo nevaren. Zelo so me zanimale tudi naredbe za potapljanje (Taucherapparate). Ladijnih (barkinih) modelov bilo je tudi dokaj, in sicer od priprostega čolnička noter do orjaskega jadernika in parnika, na katerih je človek vse stvari lahko natančno in na drobno opazeval. Profilirani (podolgasto po sredi prerezani) parnik „nadvojvoda Albrecht“ pa nam je v originalni velikosti natančno kazal vse notranje prostore in naredbe parne. — Dalje je bilo videti od sile veliko in raznoverstnih verví, ki se na ladijah potrebujejo; ladijske ure (Schiffuhren), magnetnih igel ali kompasov; rešilnih priprav o raznih morskih nevarnostih (Rettungsapparate) i. t. d. Za stavbo na kole ob vodah (Pilotirungen) bilo je razpostavljenih mnogo modelov in načrtov. Tudi pomorske zastave (Flaggen) vseh držav, ki imajo svojo lastno brodovje, videli smo ondi. Razno kraško kamenje kazalo je tudi tu svoja lica, in zlasti to, kar je žlahtnejših verst (Karstermarmor), bilo je tako lepo razversteno (v likanih štiriogelnih kosovih), da bi take zbirke v mali obliki kaj dobro pristile šolskim muzejem. —

Ravno popislanemu oddelku v vsem zelo enak bil je tudi „Schiffsmaschinen - Pavillon des österr. Lloyd“. Ondi videl sem v prvič ladjino vertilo (Schiffsschraube) v svoji pravi velikosti, ter občudoval um bistrega Ressela-a, ki je znašel orodje, s katerim si ladje takorekoč, kakor z

velikanskim svedrom, vèrtajo pot pod vodenim poveršjem. Videti je bila tu tudi prava verhna stran (Verdeck) velike ladije jadernice z jako močnim jamborom (Mastbaum) in z vsem vervjem (jadrovjem = Segelwerk), kar ga jadernice (Segelschiffe) potrebujejo. Zarad silne visokosti jamborove bila je streha nad njim toliko predèrta, da je zamogel ves, kar ga je bilo, šterleti v zrak. Poleg tega videti je bilo tudi tu mnogo modelov za večje in manjše barke, in tudi za ladjenice (Schiffswerften), posamesni oddelki barkinih strojev (Maschinenbestandtheile), kompasi, sidra, verige za sidra in na stotine enacih stvari. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— *Šolstvo v Avstriji koncem l. 1875.**) (Konec.)

Šolska poslopja, šolska oprava in učila.

Največi del šolskih poslopij na javnih ljudskih šolah, namreč 93·3 odstotkov, je bilo vlastnih, navlašč za poduk stavljenih ali pripravljenih. Na Češkem je bilo največ lastnih šolskih poslopij, za tem pride Moravsko, Šlezija, Dolenje- in Gorenje-Avstrijsko. Največ najetih šol 70 % je bilo v Dalmaciji.

Kar pa se tiče šolskih oprav in učil, se da posneti toliko, da je to nekoliko zadostovalo, le Kranjsko, Predarlško in Galicija je tukaj za drugimi deželami.

Pri 69 odstotkih vseh šol so bile šolske bukvarnice, dasiravno le skromne, potrebnih priprav za telovajo je imela komaj petina vseh šol. V tem oziru se je največ zgodilo v Šleziji in na Moravskem. Preminjevalni (variabelni) trošek za šolske sgrade, šolsko opravo, šolsko kurjavo, učila in samoučila kakor druge stvarne šolske potrebe dosihmal še ni preračunjen, ako pa svote v to potrebne primerjamo s troškom spredaj navedenim za učiteljske plače, da se pregledati, kakšne znatne svote mora že prebivalstvo dajati za ljudsko šolo tako, kakoršna je sedaj in koliko bo treba še dati, da bode ljudsko šolstvo izpeljano tako, kakor zahteva ljudska šolska postava. Da je tukaj treba največe štedljivosti in da je treba ljudstvo, ki je z davki preobloženo, varovati vsake potrošljivosti, je jasno kot beli dan.

Gluhonemi in slepi otroci.

Pri šolskem popisovanji l. 1875 so bili pervikrat popisani tudi gluhonemi in slepi otroci v šolski starosti. Bilo je 2721 gluhonemih in 761 slepih otrok v šolski starosti, a po zavodih za gluhoneme je bilo le 901, in onih za slepe 233 tacih otrok.

Opravilstvo c. k. okrajnih šolskih svetov.

Okrajni šolski sveti so imeli l. 1876:

na Koroškem z	8	okraj. šolskimi sveti	84 sej
na Kranjskem z	12	» » »	93 »
v Šleziji z	10	» » »	94 »
v Bukovini z	9	» » »	66 »
na Štajarskem s	67	» » »	693 »

*) V zadnjem (6. l.) „Uč. Tov.“ str. 93 v odstavku: „Učni čas“ beri: celoletno in poldne na 2837 javnih šolah ter izpusti „polleta“ i. t. d., drugo naj ostane.

na Predarlškem s	3	okraj. šolskimi sveti	17 sej
na Dolenje-Avstrijskem z	21	»	»
na Zgornje-Avstrijskem s	14	»	»
na Solnograškem s	5	»	»
v Istri s	6	»	»
na Goriško-Gradiščanskem s	5	»	»
v Galiciji z	22	»	»
na Moravskem s	37	»	»
na Českem s	115	»	»
v Dalmaciji z	12	»	»

(Da je bilo na Štajarskem toliko okrajnih šolskih svetov, pride od tod, da v ti deželi spadajo šolski okraji z okrajnimi zastopi, a ne s političnimi okraji. [To je bilo poprej, a sedaj ni več tako.] V Tirolih in v Terstu okrajni šolski svet še niso postavno organizovani.)

Pisnih vlog pri vseh krajnih šolskih svetih je bilo:

na Koroškem	10.302	{ pri okrajnih glavarstvih v šolskih zadevah
na Kranjskem	9.395	
na Tirolskem	11.375	
v Šleziji	8.997	
v Bukovini	5.864	
na Štajarskem	26.877	
na Predarlškem	1.971	
na Dol.-Avstrijskem	30.855	
na Gor.-Avstrijskem	21.589	
na Solnograškem	4.510	
v Istri	3.201	
na Goriško-Gradiščanskem	2.393	
v Galiciji	44.408	
na Moravskem	41.919	
na Českem	144.439	
v Dalmaciji	6.501.	

Okrajnih šolskih nadzornikov za pregledovanje po šolah je bilo:

na Koroškem	13	na Solnograškem	5
na Kranjskem	12	v Istri	5
na Tirolskem	26	na Goriško-Gradiščanskem	3
v Šleziji	3	v Galiciji	22
v Bukovini	10	na Moravskem	35
na Štajarskem	24	na Českem	71
na Predarlškem	3	v Dalmaciji	11
na Dolenje-Avstrijskem	25	v Terstu	1.
na Zgornje-Avstrijskem	9		

Okrajni šolski nadzorniki so šole ogledovali:

na Koroškem	539 $\frac{1}{2}$ dne	v Terstu	76 dni
na Kranjskem	248 dni	na Solnograškem	248 »
na Tirolskem	951 »	v Istri	238 »
v Šleziji	267 »	na Goriš.-Gradiščan.	224 »
v Bukovini	233 »	v Galiciji	2254 »
na Štajarskem	961 »	na Moravskem	1920 »
na Predarlškem	235 »	na Českem	3764 $\frac{1}{2}$ »

nā Dol.-Avstrijskem .	1475	dni	v Dalmaciji . . .	280	dni.
na Gor.-Avstrijskem .	447	»			

V denarjih in s zaporom so bili kaznovani stariši zaradi zanikernega obiskovanja njihovih otrok po okrajnih šolskih svetih l. 1875.

	denar		zapor	
	gl.	kr.	dni	ure
na Koroškem s	7.221	50	93	16
na Kranjskem z	2.542	70	9	6
na Tirolih z	1.682	50	117	17
v Šleziji z	253	68 $\frac{1}{2}$	—	—
v Bukovini z	2.434	68	13	20
na Štajarskem z	2.173	50	55	12
na Predarlskem s	634	80	22	8
na Dolenje-Avstrijskem z	12.696	63	2.636	16
na Gorenje-Avstrijskem z	10.256	14	867	10
na Solnograškem z	2.497	12	359	4
v Istri z	974	—	—	—
na Goriško-Gradiščanskem z	88	—	—	—
v Galiciji z	9.903	48	318	8
na Moravskem z	1.971	83	802	17
na Českem s	25.663	41	8.309	21
v Dalmaciji s	694	52	—	—

Iz teh dat se posname, da je klica (kal), katero je vsadila državna šol. postava dne 14. maja 1869 v tla našega šolstva po večem in v svoji celoti zdrava, a pod varstvom bližnjega šolskega nadzorništva in pod verhovnim vodstvom dež. šol. oblasti, je že obrodila bogati sad, in da se sme pričakovati, da bode ta, v državi tako imenitna naprava dalje rastla in se razcvitala.

Državno ministerstvo ni ničesa opustilo, kar je bilo potrebno, da se državno šolska postava izpelje v vsem, kar je tukaj pripuščeno deželni postavodaji in nakazni poti. Izvzemši Terst in Tirolsko imajo vse dežele že dolgo časa potrebne deželne šolske postave, tako da se tu in tam le vprašuje, kaj bi se dostavilo, kaj zboljšalo?

V Terstu, kjer mestni zastop hvalevredno skerbi za dobre šole in se sme pričakovati, da bode ravno tako skerbela za okolico, se deželna šolska postava manj pogreša. A na Tirolih se težko pogreša tista deželna postava, ki bi vravnala vstanovljenje in vzdrževanje šol in pravne razmere učiteljev, in v tem oziru administracija sama, dasiravno na vso moč delavna, ne more šolstva zboljšati tako, kakor se želi.

V tem četertletji, od 1871—1875, ko so že bile izšle nove šolske postave, je ministerstvo po nakazni poti ljudsko šolo vsestransko na notranje vredovalo. L. 1869 in 1870 so prišli ukazi o prehodnjih določbah, da se izpelje šolska postava, v katerih so bili določeni začasni učni črteži za razne verste ljudskih šol in za učiteljišča, potem pa začasni učni red, in prišli so začasni ukazi zastran učiteljskih spraševanj; vravnani so bili nadaljevalni tečajji za ljudske učitelje, pripravljalo se je za napravo gospodarskih in obertnijskih nadaljevalnih tečajev, a od l. 1872 so izhajale definitivne vredbe o učnih knjigah (Lehrtexte) in o drugih učilih, o raznih preskušnjah za učilništvo, o okr. in dež. učit. skupščinah, o otročjih vertih in njim sorodnih zavodih, o napravi zasebnih šol, o stavitvi in vravnavi ljudskih šol, o zdravstvu v ljudskih šolah; izdan je bil tudi definitiven osnoven štatut z učnimi črteži za možka in ženska

učiteljska, razglašeni so bili definitivni učni črteži za razne verste učnih šol, začeni od jedno- do osemrazredne, isto tako tudi za meščanske šole, poslednjič je na svitlo prišlo tudi mnogo drugih ukazov, ki namenu ugajajo, ter merijo na to, da je ljudsko šolstvo vsestransko vredjeno. V poslednjem času se je ministerstvo pred vsem prizadevalo, da preskerbi učiteljska, ljudske in meščanske šole s takimi učnimi knjigami, kakoršne zahtevajo novi učni črteži.

Ljudsko šolstvo se v obče od leta do leta na vredjenih podlagah na znotraj v zadovoljnost razvija, učitelji se tudi prizadevajo kos biti svojemu pravemu nálogu.

Poglavitna zapreka, da ljudsko šolstvo hitreje ne napreduje, je pomanjkanje učiteljev, a temu se nikdo ne more čuditi, ako premisli, da je državna šolska postava, nekako prevelik korak storila, kar se namreč tiče dolžnosti šol. obiskovanja in učiteljskega izobraževanja in so se povsod potrebe namnožile. Nova postavodaja je tudi priznala pravico do pokojnine vsem dejanskim učiteljem, in mnogo starejšim učiteljem je že tudi naklonila to dobroto, a zato je pa tudi treba novih učiteljev. Zanesljivo smemo pričakovati, da bode v nekaterih letih po večem zadosti učiteljev, dasiravno jih več potrebujemo.

Nova učiteljska za moške (41 državnih in 3 s pravico javnosti) in ženska izobraževališča (18 državnih in 3 s pravico javnosti) nepričakovano veselo napredujejo od l. 1874, odkar so bila na novo organizovana; na večini njih so se morali napraviti vstrični razredi.

P. S. Preložil sem ta sestavek iz »Laib. Ztg.«, nisem ničesa pridjal, nič bistvenega izpustil. L. 1880, ako bode še izhajal kak slovenski šolski list, bode lahko primerjeval statistiko tačas z ono minulih 5 let. Precej od začetka v vvodu je bilo brati: zanimivo je pregledati, koliko je šolstvo napredovalo to četertletje, kolikor se to more posneti iz statističnih dat. To mi je bil namen pri tem prevodu; statistika tedaj in drugega nič. Vred.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 22. februarja.* Seja se začela s tem, da perovodja prebere vloge od zadnje seje razrešene. — Prošnja gimn. učenika, da se mu zmanjša število učnih ur na teden, ni bila sprejeta. — Prošnja Rudolf. gimnazije, da se na teden podučuje jedno uro v štenografiji (I. tečaja), potem da se privoli denar za podučevanje v telovaji, se je vlishala. — Od sl. ministerstva je prišla prošnja umirovljenega profesorja, da se mu daje izpraznjena učiteljska služba na srednjih šolah tukaj, vernila se je sl. ministerstvu s primernim nasvetom. — Dva učenca iz realke sta bila izključena, kar se je odobrilo. — C. k. okr. šol. svet je predlagal, da se prepisani šolski čas zaradi paše skrajša učencem zadnjih dveh let na nekaterih ljudskih šolah, se je odobrilo. — Prošnja lj. učit. za napravo učit. izpita mesca aprila 1877 se je predložila sl. ministerstvu. — Prošnja kraj. šl. sveta za pomoč še jeden pot pri šolskem zidanji, se je zaverгла. — Obravnave zastran šol v Duplah, pri Studencu in v Srednji vasi v Bohinju se predlagajo slav. ministerstvu, ko se namreč prosi za državno podporo. — Zastran šole v Varta-vasi obračajo se na kranjski deželni odbor, da bi se dobil dodatni kredit za podporo iz normalnega deželnega zaklada, za katero se prosi. — Za šolo na Trati se stavi nasvet za pristujočo pripomoč iz deželnih denarjev pri kranjskem deželnem odboru. — Sklenilo se je, da se napravijo potovalne šole v Maverlah in drugih selih, ki so od Černomlja najbolj oddaljeni, a s tem prideržkom, da deželni zbor odobri plačo za to nasvetovano v proračunu za l. 1878. — Ljudski učitelj v Brusnicah bode dobival po 450 gl. od časa, ko bode tam umeščen. — Matija Arko, začasni naduč. v Hrenovicah je bil po predlogu poterjen za stalnega učitelja

in dekret se mu je poslal. — Razrešile so se: pritožbe in prošnje za olajšanje kazni zastran šolskih zamud, ter prošnje za nagrado popredno (izposojilno) plačevanje ljudskim učiteljem.

— *Bukve ubožnim učencem* na Kranjskem iz šolske zaloge so vredne za l. 1877/8 1818 gl. Od teh pride po številu šolskih otrok za Postojno 173 gl. 92 kr.; za Kočevje 198 gl. 64 kr.; za Kerško 198 gl. 17 kr.; za Kranj 156 gl. 55 kr.; za Ljubljano privzemši vadnico 92 gl. 6 kr.; za okolico Ljubljansko 199 gl. 86 kr.; za Litijo 115 gl. 80 kr.; za Logatec 144 gl. 80 kr.; za Radovljico 117 gl. 56 kr.; za Rudolfovo 169 gl. 92 kr.; za Kamnik 138 gl. 82 kr.; za Černomelj 111 gl. 90 kr. Okraj. šol. sveti morajo prositi za ubožne bukve skrajni čas do 4. maja t. l.

— *Valvazorja „Ehre des Herzogthums Krain“* je že izšlo 6 zvezičev (Lieferungen). Pervi nosi na čelu životopis Valvazorjev, spis. P. pl. Radič in obsega XI. bukve, ki popisuje krajepisno-zgodovinsko: mesta, terge, stare in nove gradove, samostane, verte i. t. d. in v 2. se to nadaljuje. Tretji zvezič, XII. bukve — govori od hervaskih in pomorskih mej, potem nekaj tudi od vindiske in banove meje. — Četrti — I. bukve — ima predgovor od Valvazorja in njegovo podobo (portré) potem pesmi v latinskem, nemškem a v slovenskem in hervaskem jeziku po takratni pisavi potem še predporočilo »Erasmí Francisci.« — Peti in šesti zvezič — I. bukve — od I.—VII. poglavja — govori od Kranjskega sploh, od imena dežele in raznih prebivalcev. Papir v tih izdajkih je terden, tisek lep in prebirajè »Valvazorja« se postavimo v njegov vek nazaj, v katerem je to pisano, kajti vse: pisava, jezik, mišljenje nas postavi v tiste čase nazaj, ko so se gradovi jeli rušiti, a med ljudstvom je še vladala vera na vraže, ko je prenehal strah pred turško vojsko, a ko so vse grozovitosti med ljudstvom še bile v živem spominu. Vse to je zginilo, nas pa mika pogled nazaj in smo hvaležni možem, ki so nam to vse tako lepo opisali. —

Učitelji, ki si po samem ne morejo naročiti »Valvazorja«, si ga bodo naročevali za okrajne učiteljske bukvarnice, stvar se menda sama ob sebi razume.

— *Novičarske drobtince.* *č* (*Stariši! pazite, kaj imajo vaši otroci v rokah!*) V velikem Varadiuu na Ogerskem igral je one dni osemletni sinek nekega krojača z nabitim revolverjem. Pade mu nesrečna misel v glavo, da vtakno cev svoji petletni sestrici usta. V tem hipu se po nesreči revolver sproži, in mala revica je pri tej priči mrtva obležala. —

— *č* (*Sveti Oče Papež Pij IX.*) bode letos 3. rožnika — v nedeljo po Presv. Rešnjem Telesu — obhajali petdesetletnico, odkar so bili v škofijsko čast povzdignjeni. Po vsem kerščanskem svetu se že snujejo priprave za dostojno svetkovanje te vesele dogodbe. —

— Solnčniki, ki vodo derže, kako se v to pripravijo? Jemlje se 10—15 gramov parafina, najbolj priprosto košček, kako colo dolg, navadne sveče iz parafina, osterže se in se vsiplje v steklenico, v kateri je $\frac{1}{4}$ funta bencina, kjer se hitro razkroji. S tem se hitro poliva razpet solnčnik začenši od osti v zavitih čertah (Spiral-Linien). Najbolj se to zgodi na prostem, samo blizo ognja ne, ker se bencinov sopar rad vnema. Kratko po tem je solnčnik zopet suh, prevleka ne spreminja barve niti terpeža, a solnčnika potem dež ne zmóči, kaplje se takajo s solnčnika, dež se ga ne prijemlje in ko se več ne potrebuje, se kar lahko zapre. V. B. —

— *Nove cerkvene pesmi*, namreč 20 izvirnih, je izdal gosp. Anton Förster, vodja glasbe v tukajšnji stolni cerkvi. Akoravno so to najbolj me-

lodični in lahki napevi slavnoznanega skladatelja, vendar veje v njih glavni postulat cerkvene skladbe, to je cerkveni duh in so primerni raznim praznikom, za katere so zloženi. Dobivajo se pri gosp. skladatelju ali v knjigarni J. Giontini-evi v Ljubljani po 70 kr. — Razen teh se še dobi tudi: »očitanje« in »lamentacije« (40 kr.), 6 »Tantum ergo« (50 kr.), 2 veliki slovenski maši (50 kr.), 3 »Ecce sacerdos magnus« za škofovo obiskanje zraven z »rešponzoriji« (50 kr.) in pa »pevska šola« (60 kr.) — vse skladbe velike hvale vredne.

Javna zahvala.

Vsled predavanj v Ljubljanski čitalnici dne 25. febr., 4., 11. in 18. marca t. l. je dobila »Narodna šola« tukaj čistih 134 gl. 10 kr. Podpisani si v dolžnost štejejo, da se vljudno zahvaljujejo sl. Ljubljanski čitalnici, vsem osnovalcem in dariteljem vzlasti pa p. i. g.: dr. E. Šavniku, J. Kersniku, Fr. Šukleju in J. Franketu za njih trud in rodoljubno delavnost.

Odbor »Narodne šole.«

— *Splošni shod avst. katoličanov* za vso državo bode letos na Dunaju od 30. aprila do 3. maja. Predmeti razgovorov bodo: Tiskovine. A. Časnikarstvo. B. Spisovanje, tisek in razširjevanje spisov. Šolstvo. 1. Pregled sedanjih razmer, in kako naj se proti njim vedejo katoličanje. 2. Pretres vprašanja, kaj naj katoličanje vseh kronovin in dežel v cesarstvu store za ponovljenje kerščansko-katoliške odgoje katoliške mladeži gledé ljudskih srednjih in višjih šol. 3. Pretres vprašanja, kaj naj se med tem stori, da se zabrani razkristjanenje mladine. 4. Pretres vprašanja, kako bi se pričelo vspešno delovanje za zboljševanje sedanjih razmer. — Umetnost. — Socijalne zadeve. — Katoliško življenje. — Katoliško delovanje političnih društev. Sveti oče, papež Pij IX. so s pismom danim v Rimu 19. junija 1876, namenjeni shod poterdili in mu podelili apostolski blagoslov. — Samo ob sebi se razume, da je vlada ta shod dovolila, ker sicer bi se ne smel sniditi. Vprašanja, katoličanom vseh dežel avstrijske države splošna in zanimiva, naj bi Avstrijo tudi v drugih vprašanjih zedinila, in katoličanstvo bi bilo potem, kakor v minulih stoletjih, tudi sedaj trdna vez vsem narodom mnogojezične Avstrije. —

— **Učiteljska spraševanja bodo to spomlad 23. aprila in prihodnje dni. Čas za razglaševanje je do 16. aprila, drugo kakor sicer.**

— Deržavnih štipendij na m. in ž. izobraževališču tukaj je bilo letos razdeljenih v znesku 8000 gl. Učit. kandidatje so dobili štipendije od 50—200 gl., na pripravljavnih tečajih pa po 50 gl. Vsi prosivci navadno ne dobe štipendij posebno sedaj, ko se manj dovoljuje, kakor prejšnja leta, tisti, ki se slabo učé, odidejo s praznimi rokami.

— Pred porotno sodnijo v Celji je bil 8. marca g. M. Ivaneč, učitelj z Roba na Kranjskem, tožen radi dopisa »z Gorenjskega« v 15. st. lanskega »Učitelja« po §. 300, k. p. (kaljenje javnega miru in reda.) Obravnava je trajala od pol desete do tretje ure. Predsedoval je okr. sodnije predsednik Heinricher, derž. pravdnik kot tožitelj je bil dr. Gertscher, zagovornik dr. Šurbi. Zatoženec je bil z 10 glasovi proti 2 nekrivega spoznan.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. Jožef Cepuder, začasni učitelj v Raki na Dolenskem v Šmarijo pri Ljubljani zač.